Hukuk Bölümü 2012/249 E. , 2013/630 K.

- **DAVACI KURULUŞA AIT ÇAY FABRIKASI?NIN IÇINDE BULUNAN VE BELEDIYEDEN IZIN ALMADAN AÇILDIĞI TESPIT EDILEN SONDAJ KUYUSUNDAN KULLANILAN SUYA YÖNELIK OLARAK TAHAKKUK ETTIRILEN ATIK SU BEDELINE ILIŞKIN DAVALI BELEDIYE IŞLEMININ IPTALI ISTEMIYLE AÇILAN DAVA**

  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 14

"İçtihat Metni"

Davacı : Rize Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü

Vekili : Av. S.Y.

Davalı : Kendirli Belediye Başkanlığı - RİZE

O L A Y : Davacı vekili özetle, davalı Kendirli Belediye Başkanlığı'nın, davacı kuruma gönderdiği 18.08.2009 tarih ve 167 sayılı yazı ile 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesi kapsamında 05.10.2004 tarih ve 13 sayılı Belediye Meclisi Kararını gerekçe göstererek davacı kurum Çaykur'a bağlı Kendirli Çay Fabrikası'nın kullandığı sondaj kuyusu suyundan m3 başına 1.98 TL atık su ücreti talep etmekte ve suya saat takılmasını istemekte ve ardından 26.08.2009 tarih ve 175 sayılı yazı ile de kendi ifadeleriyle 3-4 yıldan beridir kullanılan sondaj kuyusu için belediye elemanı tarafından 25.08.2009 tarihinde tutulan tutanak gereği ilgili fabrikaya tahakkuk ettirilen 21.384,00 TL'nin ödenmesini istediğini, ancak; davalı belediye tarafından tesis edilen dava konusu işlemlerin hukuka aykırı olup iptali gerektiğini belirterek, davalı kurumun 26.08.2009 tarih ve 175 sayılı üst yazı ve ekleri ile Kendirli Çay Fabrikasına 21.384,00 TL olarak tahakkuk ettirdiği atık su bedelinin (ve buna bağlı olarak saat takılması talebinin) hukuka aykırı olduğundan bahisle iptaline karar verilmesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

Trabzon Vergi Mahkemesi; 11.11.2009 gün, E:2009/389, K:2009/492 sayı ile özetle, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 5035 sayılı Kanunun 41. maddesiyle 1.1.2004 tarihinde yürürlüğe giren değişik mükerrer 44.maddesinde; Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binaların çevre temizlik vergisine tabi olduğu, konutlara ait çevre temizlik vergisinin, su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metreküp başına 100.000 TL olarak hesaplanacağı, işyerleri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait verginin belirtilen tarifeye göre alınacağı, belediye çevre temizlik hizmetinden yararlanan ancak, su ihtiyacını belediyece tesis edilmiş su şebekesi haricinden karşılayan konutlara ilişkin çevre temizlik vergisinin tarifenin yedinci gurubunun belediye meclisince belirlenecek derecesi üzerinden hesaplanacağı, su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle hesaplanan çevre temizlik vergisinin, su faturasında ayrıca gösterilmek suretiyle tahakkuk etmiş sayılacağı, bu suretle tahakkuk eden verginin su tüketim bedeli ile birlikte belediyelerce tahsil edileceği, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisinin belediyelerce binaların tarifelerdeki derecelere intibak ettirilmesi üzerine her yılın Ocak ayında yıllık tutarı itibarıyla tahakkuk etmiş sayılacağı, tahakkuk eden verginin bir defaya mahsus olmak üzere, belediyelerin ilan mahallerinde bir ay süreyle topluca ilan edileceği, işyeri ve diğer şekilde kullanılan binalarla ilgili olarak tahakkuk eden bu verginin her yıl, emlak vergisinin taksit sürelerinde ödeneceği, bu maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında yer alan tutarların her yıl yeniden değerleme oranında arttırılacağı, bu tutarların belirlenmesinde, vergi tutarlarının yüzde beşini aşmayan kesirlerin dikkate alınmayacağı Bakanlar Kurulunun; beşinci fıkradaki tarifede yer alan bina guruplarını belirlemeye ve bu maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında yer alan tutarları, yöreler, belediyelerin nüfusları ve bina gurupları itibarıyla ayrı ayrı dörtte birine kadar indirmeye veya yarısına kadar arttırmaya yetkili olduğu, belediye meclislerinin mahallin sosyal ve ekonomik farklılıkları ile büyüklüklerini dikkate alarak binaların hangi dereceye gireceğini tespite yetkili olduğu hükmüne yer verildiğini, 2464 sayılı Kanunun mükerrer 44.maddesinde 5035 sayılı Kanunun 41. maddesiyle yapılan değişiklik ile çevre temizlik vergisi tarife, tarh, tahakkuk ve tahsil usulleri yeniden düzenlenmiş ve çevre temizlik vergisinin, çevre temizlik hizmetlerinden yararlananlardan alınacağı belirtilmek suretiyle atık su bedeli çevre temizlik vergisi kapsamı dışına çıkarıldığını, anılan Kanunda katı atık ve atık su bedeline yer verilmediği gibi gerekçesinde de büyükşehir belediyesine dahil bulunmayan belediyelerin sınırları ve mücavir alanları içinde bulunan binaları kullananlardan su tüketim bedeli üzerinden alınmakta olan atık suya ilişkin çevre temizlik vergisinin kaldırıldığının vurgulandığını, 1.1.2004 tarihinden itibaren Kanun Koyucu tarafından, kanalizasyon hizmetinden yararlananlardan alınması öngörülen atık suya ilişkin çevre temizlik vergisinin (atık su bedeli veya kullanılmış suları uzaklaştırma bedeli) kaldırıldığı, bir başka anlatımla atık su bedelinin vergi niteliğinin ortadan kalktığının anlaşıldığını,2464 sayılı Kanununun 97.maddesi uyarınca istenilen atık su bedeli vergi, resim, hA. ve benzeri mali yüküm olmadığından abonelik sözleşmesine dayanan uyuşmazlığın görüm ve çözüm yerinin adli yargı mercii olduğu sonucuna ulaşıldığını belirterek, 1.1.2004 tarihinden sonraki dönemlere ilişkin olduğu açık olan atık su bedeline karşı açılan davanın görüm ve çözüm yerinin adli yargı mercii olduğundan bahisle, adli yargının görev alanında bulunan davanın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 15/1-a. maddesi hükmü uyarınca görevsizlik nedeniyle reddine karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Davacı vekili aynı istemle bu kez adli yargı yerinde dava açmıştır.

Rize 2. Asliye Hukuk Mahkemesi; 16.03.2010 gün, E:2009/514, K:2010/187 sayı ile özetle, davaya konu atık su bedelinin taraflar arasındaki var olan bir abonman sözleşmesine göre alınmadığı anlaşılmakla, eğer taraflar arasında akdedilmiş bir abonman sözleşmesine dayanılarak atık su bedeli tahakkuk ettirilmiş olsaydı, taraflar arasında sözleşme ile özel hukuk ilişkisi kurulacağından özel hukuk hükümlerinin uygulanacağını, halbuki tahakkuk ettirilen alacağın taraflar arasında akdedilen bir abone sözleşmesine değil, davalı belediye meclisinin almış olduğu bir karara dayandığını, buna göre belediyenin kamu gücüne dayanarak tek taraflı bir işlemle ücret tahakkuk ettirdiğini, davalı belediye başkanlığının bir kamu tüzel kişisi olduğunu, kamu tüzel kişiliğine bağlı olarak ve kamusal kuralları çerçevesinde iş gören belediyenin eylem ve işlemlerinin de kamusal nitelikte olup, kamu hizmeti kavramı içinde olduğunu, davanın sebebinin belediye meclisinin almış olduğu karar olduğunu belirterek, 2577 sayılı Yasanın 2/1-b maddesi gereğince ihtilafın görüm ve çözüm yeri idari yargı olduğundan bahisle, dava dilekçesinin görev yönünden reddine karar vermiş olup,iş bu karara karşı yapılan temyiz başvurusu üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 22.02.2012 gün, E:2010/14877, K:2012/2713 sayılı kararı ile hükmün onanmasına karar verilmiş ve karar kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Sedat ÇELENLİOĞLU ve Ayhan AKARSU'nun katılımlarıyla yapılan 13.5.2013 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; idari ve adli yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, adli yargı dosyasının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacı vekilinin istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece, idari yargı dosyası da temin edilerek birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı

anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raporlör-Hakim Selim Şamil KAYNAK'ın, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı M. BAYHAN ile Danıştay Savcısı Tuncay DÜNDAR'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacı kuruluşa ait Rize Çay Fabrikası'nın içinde bulunan ve belediyeden izin almadan açıldığı tespit edilen sondaj kuyusundan kullanılan suya yönelik olarak tahakkuk ettirilen 21.384,00 TL atık su bedeline ilişkin 26.08.2009 günlü davalı belediye işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

Dosya kapsamında yapılan incelemede; Kendirli Belediye Başkanlığı'nın Çay-Kur Çay Fabrikası Müdürlüğü'ne hitaben yazmış olduğu 18.08.2009 günlü yazıda, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97.maddesi gereğince Belediye Meclisi'nce alınan 05.10.2004 tarih, 13 sayılı karar gereğince çay fabrikalarından m3 için 1,98 TL atık su ücreti alınmasına karar verildiği, fabrika içinde bulunan sondaj kuyusunda kullanılan suya saat takılmadığı tespit edilmiş olduğundan, 24.08.2009 tarihine kadar saat takılarak atık su ücretinin belediyeye ödenmesinin istenildiği, aksi takdirde yasal işlem yapılacağının belirtildiği anlaşılmıştır.

Kendirli Belediyesi tarafından tutulan 25.08.2009 tarihli tutanak ile Çay İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne bağlı Kendirli Çay Fabrikası'nda yapılan incelemede, fabrika içinde belediyeden izin almadan açılan ve yaklaşık 3 yıldan beri fabrikanın belli kesimlerinde kullanılmakta olan suyun alındığı sondaj kuyusunda su sayacı bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kendirli Belediye Başkanlığı'nın Çay-Kur Çay Fabrikası Müdürlüğü'ne hitaben yazmış olduğu 26.08.2009 günlü yazıda, belediyeden izinsiz olarak açılmış olan ve yaklaşık üç, dört yıldan beri su kullanılmakta olan sondaj kuyusu için belediye su elemanı tarafından 25.08.2009 tarihinde tutulan tutanak gereği fabrikaya tahakkuk ettirilen 21.384,00 TL nin belediyeye ödenmesi istenilmiştir.

03/07/2005 gün ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun ''Belediyenin Yetkileri ve İmtiyazları'' başlıklı 15. maddesinin (d) bendinde, özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, hA., katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve hA. dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak belediyenin yetki ve imtiyazları arasında sayılmıştır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun ''Ücrete Tabi İşler'' başlıklı 97.maddesinde; ''Belediyeler bu Kanunda hA. veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet (...) için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye'ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir.'' hükmü yer almakta olup, kanuna 15.7.1993 günlü Resmi Gazetede yayımlanan 3914 sayılı Kanunla eklenen ve "Çevre Temizlik Vergisi" başlığını taşıyan mükerrer 44.maddesinde de; belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin katı atık toplama ile kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binaların çevre temizlik vergisine tabi olduğu, çevre temizlik vergisinin katı atıklar için maddedeki tarifeye göre hesaplanacağı, belediyelerin, atık su ile ilgili olarak da, katı atıklarla ilgili tarifede yer alan bina gruplarını topluca veya ayrı ayrı dikkate almak suretiyle su tüketim bedelini aşmamak üzere meclislerince belirlenecek miktarda çevre temizlik vergisi alacakları, atık su ile ilgili çevre temizlik vergisinin su tüketim bedeli ile birlikte tarh ve tahakkuk etmiş sayılacağı ve bu bedel ile birlikte tahsil edileceği, su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan belediyelerde ise atık su bedellerinin tahsiline ilişkin uygulamanın kendi kanunlarındaki hükme bağlı olduğu hükmüne yer verilmiştir.

Belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade etmektedir.

Böyle olmakla birlikte, bu kuruluşun kişilere sağladığı hizmete ilişkin işlem ve eylemlerinin yargısal denetimini yapacak yargı düzenini belirleyebilmek için, işlem ya da eylemin özel hukuk ilişkilerinden veya kamusal yetkilerin kullanılmasından doğup doğmadığına bakmak gerekir.

Dosyanın incelenmesinden, Kendirli Belediye Başkanlığı'nca 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97.maddesine dayanılarak Belediye Meclisi'nce alınan 05.10.2004 tarih, 13 sayılı karar gereğince çay fabrikalarından m3 için 1,98 TL atık su ücreti alınmasına karar verildiği, Çay-Kur Çay Fabrikası içinde bulunan sondaj kuyusunda kullanılan suya saat takılmadığının tespiti üzerine 24.08.2009 tarihine kadar saat takılarak atık su ücretinin belediyeye ödenmesinin istenildiği, sonrasında 25.08.2009 tarihli tutanak ile Çay İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne bağlı Kendirli Çay Fabrikası içinde belediyeden izin almadan açılan ve yaklaşık 3 yıldan beri fabrikanın belli kesimlerinde kullanılmakta olan suyun alındığı sondaj kuyusunda su sayacı bulunmadığının tespit edilmesi üzerine, Kendirli Belediye Başkanlığı'nca belediyeden izinsiz olarak açılmış olan ve yaklaşık üç, dört yıldan beri su kullanılmakta olan sondaj kuyusu için tahakkuk ettirilen 21.384,00 TL nin belediyeye ödenmesi istenilmiş olup, davacı tarafından bu işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

Su abonesi olmayan kişi hakkında İSKİ Tarifeler Yönetmeliği hükümlerine göre tahakkuk ettirilen atık su bedeline ilişkin faturanın iptali istemiyle açılan bir davada; İSTANBUL 3. VERGİ MAHKEMESİ'nce, dava konusu bedelin vergi, resim, hA. benzeri mali yüküm olduğu kabul edilmek suretiyle işin esası hakkında verilen kararı temyizen incelemekte olan DANIŞTAY DOKUZUNCU DAİRESİ tarafından, iş yerinde yer altı suyunun kullanılması nedeniyle İSKİ tarafından istenen atık su bedelinin vergi, resim, hA. benzeri mali yükümlülük olmayıp, akdi nitelik taşıdığı kanaatine varıldığından bahisle temyiz incelemesi ertelenerek, 2247 sayılı Yasa'nın 20. maddesine göre görevli yargı yerinin belirlenmesi için başvuruda bulunulması üzerine, UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ HUKUK BÖLÜMÜ; 14.10.1991 gün ve E:1991/29, K:1991/29 sayı ile, gerek 2560 sayılı Yasa'nın 23. maddesi gerekse buna dayanılarak çıkarılan İSKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin 5,16 ve 17. maddelerinde, İSKİ'ye ait kanalizasyonu kullananlardan atık su bedelinin tarifeye göre alınacağının açıkça belirtildiği ve bunun taraflar arasında bir sözleşmeye dayandırılacağının hükme bağlandığı, buyurucu nitelikteki bu hükmün sözleşme yapılmaksızın atık su üretenleri de sözleşme yapmakla yükümlü kıldığı, bu hükme uymayanların sözleşme yapma durumunda olmaları nedeniyle atık su bedeli ödemekten kaçınmalarına olanak bulunmadığı, sözleşmeden kaçınmanın söz konusu bedelin ödenmesinden kurtulma sonucunu doğurmayacağı ve bunların da sözleşmeli sayılmalarının gerektiği, öte yandan Yasa ve Yönetmelik ile öngörülen usul ve esaslara göre İSKİ tarafından düzenlenen tarifelerle tespit edilen atık su bedelinin Anayasa'nın 73. maddesinde öngörüldüğü biçimde kanunla konulan vergi, resim, hA. ve benzeri bir mali yükümlülük olduğundan söz edilemeyeceği, bu itibarla, atık su bedeli, vergi, resim, hA. ve benzeri mali yükümlülük olmayıp, özel hukuk alanındaki alacak- borç ilişkisini içeren abonman sözleşmesine dayalı ve idarece düzenlenen bir tarife uyarınca alınan bir bedel olduğundan, bu konuyla ilgili anlaşmazlığın çözümünün adli yargının görevine girdiği gerekçesiyle ve Anayasa Mahkemesi'nin 14.2.1991 gün ve E:1990/18, K:1991/4 sayılı kararında yazılı gerekçede de bu görüşün kabul edildiğinden bahisle, Danıştay Dokuzuncu Dairesi'nce yapılan başvurunun KABULÜ ile uyuşmazlık konusu davanın ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiğine karar vermiştir. (Bu karar 26.11.1991 tarih ve 21063 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Anılan Uyuşmazlık Mahkemesi kararında atıfta bulunulan ANAYASA MAHKEMESİ'nin 8.5.1991 tarih ve 20865 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 14.2.1991 gün ve E:1990/18, K:1991/4 sayılı kararında,atık sular karşılığı alınacak bedelin niteliği sorunu ayrı bir başlık altında ele alınmış ve aynen "Vergi benzeri mali yükümlülüklerin en belirgin özellikleri (...) genellikle, bir kamu

hizmeti karşılığında kamu gücüne dayanılarak tek taraflı yükletilmeleri, hA. ve resme göre, daha çok ücret görünümünde olmalarıdır.

Atık su bedeli, kullanılmış suların uzaklaştırılması karşılığında yapılacak bir tarifeye ve abonman sözleşmesine göre alınmaktadır. Başka bir deyişle, idareyle kişi arasında sözleşmeyle alacak- borç ilişkisi doğmakta, ödenecek miktar İSKİ ile kişi arasında abonman sözleşmesiyle özel hukuk ilişkisi kurulmasından sonra yapılan hizmet karşılığında maliyet- kâr esasına göre belirlenmektedir. Ödemenin hukuksal dayanağı, kamu gücüne değil, tarifeye ve iki taraf arasında yapılan abonman sözleşmesine dayanmaktadır. Nitekim, ödemelerin yapılmaması durumunda İSKİ alacağını, Amme Alacaklarının Tahsili Hakkındaki Yasa'ya göre değil, özel hukuk ilişkisi içinde ilgili Yasa'ya göre alacaktır. Abone ile İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) arasında yapılan abonman sözleşmesi, daha çok "tip" sözleşme görünümündedir. Hizmetten yararlanan kişinin, sözleşmeyi idareyle birlikte düzenlemesi yerine katılımı (iltihakı) söz konusudur. Ancak bu durum, idareyle kişi arasında kurulan özel hukuk ilişkisini, kamu hukuku ilişkisine dönüştürmez. Çünkü, birçok durumda hizmetin tekel niteliği ve çok kişiye götürülme zorunluluğu, işin, çoğunlukla, tip sözleşmelerle ve kişilerin katılımıyla gerçekleşebilmesini olanaklı kılmaktadır. (...)"

"Açıklanan nedenlerle, atık suların uzaklaştırılması karşılığında alınan ücretlerin vergi, resim, hA. benzeri mali yükümlülük olarak kabul edilmemesi gerekir" denilmiştir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin Konya 4.Asliye Hukuk Mahkemesi ile Konya Vergi Mahkemesi arasında çıkmış olan bir hüküm uyuşmazlığı ile ilgili olarak 16.6.2003 gün, E:2002/57,K: 2003/34 sayılı kararı ve İzmir 3.Vergi Mahkemesi ile İzmir 11.Asliye Hukuk Mahkemesi arasında çıkmış olan bir hüküm uyuşmazlığı ile ilgili olarak 02.04.2007 gün, E:2004/127,K:2007/31 sayılı kararı ile vermiş olduğu kararında, su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan büyükşehir belediyeleri bakımından, atık su bedelinin tahsiline ilişkin davaların görüm ve çözümünde adli yargı yerinin, Tarifeler Yönetmeliği ile buna dayanan tarife kararlarının yargısal denetiminde idare mahkemelerinin görevli bulunduğuna karar vermiştir.

Yukarıda belirtilen Anayasa Mahkemesi ile Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarındaki "atık su bedelinin, vergi benzeri mali yükümlülük olmayıp, idareyle kişi arasında abonman sözleşmesiyle kurulan özel hukuk ilişkisi çerçevesinde ve hizmet karşılığında maliyet-kâr esasına göre idarece belirlenen tarifeye dayanılarak alınan bir ücret olduğu" yolundaki kabulün sonuçları itibarıyla: idarenin faaliyet alanıyla ilgili olarak yürürlüğe koyduğu yönetmelik ile buna dayanan tarife kararlarının yargısal denetiminin idari yargı yerinde -idare mahkemeleri-; abonman sözleşmesine dayanan bir alacak- borç ilişkisi kapsamındaki atık su bedelinin tahsiline ilişkin davaların ise adli yargı yerinde görülüp çözümlenmesi gerekmekte olup, uygulama bu doğrultuda istikrar kazanmıştır.

Hal böyle iken, 15.7.1993 tarih ve 3914 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesiyle 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'na eklenen Mükerrer 44.madde ile, katı atık ve atık su ile ilgili "çevre temizlik vergisi" ihdas edilmesi ve yasal süreç tamamlandıktan sonra da 1.1.1994 tarihinden itibaren uygulamaya geçilmesi üzerine atık su ile ilgili uyuşmazlıkların, belediye ayrımı gözetilmeksizin vergi kapsamına alındığı gerekçesiyle vergi mahkemelerinde bakılarak sonuçlandırılması ve diğer taraftan tahsilata ilişkin uyuşmazlıkların da ücret kapsamında adli yargı yerinde çözümlenmesine devam edilmesi nedeniyle, uyuşmazlığın çözümlenebilmesi için anılan Yasanın mükerrer 44. maddesinin incelenmesi gerekmiştir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 3914 sayılı Kanun'la eklenen Mükerrer 44. maddesinin birinci fıkrasında, "Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin katı atık toplama ile kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar, çevre temizlik vergisine tabidir." hükmü yer almış; aynı maddenin on ikinci fıkrasında, "Belediyeler, atık su ile ilgili olarak da; katı atıklarla ilgili tarifede yer alan bina gruplarını topluca veya ayrı ayrı dikkate almak suretiyle ve su tüketim bedelini aşmamak üzere meclislerince belirlenecek miktarda çevre temizlik vergisi alırlar. Atık su ile ilgili çevre temizlik vergisi, su tüketim bedeli ile birlikte tarh ve tahakkuk etmiş sayılır ve bu bedel ile birlikte tahsil edilir. Su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan belediyelerde ise, atık su bedellerinin tahsiline ilişkin uygulama kendi kanunlarındaki hükümlere tabidir." denilmiş ve son fıkrasında da, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların, İçişleri ve Çevre Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından belirleneceğine işaret edilmiştir.

Anılan Yasa maddesine ilişkin "Belediye Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" Genel Gerekçesinde (Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü; 10.6.1993-Sayı: B.02.0.KKG/101-530/04937), çevre temizlik vergisinin, belediyelerin içinde bulunduğu mali sıkıntılara acil ve kısa vadeli bir çözüm olmak üzere getirildiği belirtilmiş; madde gerekçelerinde ise on ikinci fıkra hakkında, "Belediyeler, belediye meclislerince yapılacak tarifeler üzerinden su tüketim bedelini aşmamak üzere, kanalizasyon hizmetlerinden yararlananlardan belirlenecek miktarlarda ayrıca çevre temizlik vergisi alacaklar, su tüketim bedeli ile birlikte tarh ve tahakkuk ettirilecek bu vergi su bedeli ile birlikte tahsil olunacaktır. Ancak su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan belediyelerde, atık su bedellerinin tahsiline ilişkin uygulama kendi kanunlarındaki hükümlere tabi olacaktır." denilmiştir.

Buna göre, yasa koyucu tarafından, mali sıkıntı içinde bulunan belediyelere, katı atıkların toplanması ve atık suların uzaklaştırılması hizmetleri karşılığında gelir sağlamak amacıyla, acil ve pratik bir çözüm olarak çevre temizlik vergisi ihdas edilirken aynı kaynaktan (atık su) özel kanunlarına göre gelir sağlamakta bulunan büyükşehir belediyeleri bakımından bir değişiklik öngörülmeyip mevcut uygulamanın sürdürülmesi yolundaki irade açıkça belirtilmiştir.

Nitekim, anılan Yasa maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak uygulamaya ilişkin usul ve esasları açıklamak üzere Maliye Bakanlığı'nca çıkarılan ve 8.1.1994 tarih ve 21812 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 14 seri no'lu Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği'nin 9. maddesinde, "Maddenin onikinci fıkrası uyarınca, atık su bedeli almayan belediyeler, atık su ile ilgili olarak da su tüketim bedelini aşmamak üzere çevre temizlik vergisi alacaklardır. Bu şekilde alınacak verginin belediye meclislerince tespitinde, katı atıklarla ilgili tarifede yer alan bina grupları, topluca veya ayrı ayrı dikkate alınacaktır. Atık su ile ilgili çevre temizlik vergisi, su tüketim bedeli ile birlikte tarh ve tahakkuk etmiş sayılacak ve bu bedel ile birlikte tahsil edilecektir. Halen atık su bedeli almakta olan belediyelerce ayrıca bu vergi alınamayacaktır." denilmek suretiyle, çevre temizlik vergisinin atık su bedeli almayan belediyeleri ilgilendirdiği, atık su bedeli alan belediyelerin ise kapsam dışında kaldığı açıklanmıştır.

Buraya kadar yapılan açıklamalar ışığında; su ve kanalizasyon hizmetleri 2560 sayılı İSKİ Kanunu ile düzenlenen büyükşehir belediyelerinin, atık su bedeli uygulaması bakımından 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 3914 sayılı Kanun'la eklenen Mükerrer 44. maddesi ile getirilen çevre temizlik vergisi düzenlemesinin dışında kaldığı, buna karşın su ve kanalizasyon hizmetleri özel bir kanun ile düzenlenmeyen belediyelerin ise atık su bedeli uygulaması bakımından 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 3914 sayılı Kanun'la eklenen Mükerrer 44. maddesi ile getirilen çevre temizlik vergisi düzenlemesi kapsamında kaldığı, bu hususun yukarıda bahsedilen gerek Anayasa Mahkemesi, gerekse de Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarında da açıkça vurgulandığı, bununla birlikte taraflar arasında şayet abonelik ilişkisi var ise, katı atık ve/veya atık su bedelinin vergi benzeri mali yükümlülük olmayıp, idareyle kişi arasında abonman sözleşmesiyle kurulan özel hukuk ilişkisi çerçevesinde ve hizmet karşılığında maliyet-kâr esasına göre idarece belirlenen tarifeye dayanılarak alınan bir ücret olduğu hususuna da vurgu yapıldığı anlaşılmakla, bu bağlamda su ve kanalizasyon hizmetleri özel bir kanun ile düzenlenmeyen belediyeler bakımından katı atık ve/veya atık su bedelinin vergi benzeri mali bir yükümlülük mü, yoksa özel hukuk ilişkisine dayalı bir ücret mi olduğu hususunun belirlenmesinde ABONELİK İLİŞKİSİNİN belirleyici olduğu anlaşılmıştır.

27.10.2010 gün, 27742 sayılı Atıksu Altyapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin "Tanımlar" başlıklı 4.maddesinin 1-a fıkrasında "Abone" tanımı yapılmış olup, buna göre, Abone: Su ve atık su ve katı atık hizmetlerinden faydalanan ve/veya faydalanacak gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmekte, "Abonelik" başlıklı 10.maddesinde ise, "Atık su altyapı yönetimlerinin hizmet vermekle yükümlü olduğu tüm gerçek ve tüzel kişilerin abone olması zorunludur" hükmü yer almaktadır.

Belirtilen yasal düzenlemeler ve ilgili mahkeme kararları da dikkate alındığında, Çay İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne bağlı Kendirli Çay Fabrikası'nca, Kendirli Belediyesi'nden izin alınmaksızın açılan ve fabrikanın belli kesimlerinde kullanılmakta olan suyun alındığı sondaj kuyusunda su sayacının bulunmadığının tespiti üzerine, Kendirli Belediye Başkanlığı'nın 26.08.2009 günlü 21.384,00 TL tutarındaki atık su ücretin ödenmesine yönelik işlemin, gerek su ve kanalizasyon hizmetleri özel bir kanun ile düzenlenmeyen Kendirli Belediyesince tesis edilmiş olması, gerekse de taraflar arasında bir abonelik ilişkisi bulunmaması birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu işlemin idarece kamu gücüne dayalı re'sen ve tek yanlı olarak tesis edilen bir idari işlem niteliğini taşıdığı anlaşılmıştır.

Belirtilen durumlar karşısında, davacı tarafından, davalı belediyeden izin almaksızın, açılan sondaj kuyusunda su sayacının bulunmadığının tespitine mukabil, Belediye Başkanlığı'nca atık su bedeli tahakkukuna ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın idari yargı yerinde görülmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, davanın görüm ve çözümü idari yargı yerinin görevine girdiğinden Trabzon Vergi Mahkemesi'nce verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Trabzon Vergi Mahkemesi'nin 11.11.2009 gün, E:2009/389, K:2009/492 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 13.5.2013 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.